

MASTER EN PSICOTERÀPIA PSICOANALÍTICA

Programa de formació acreditat per la

PROGRAMES

Curs 2019 – 2020

Institut
Universitari
de Salut Mental

UNIVERSITAT RAMON LLULL

c/ St. Gervasi de Cassoles, 88-90
08022 - BARCELONA

SUMARI

Informacions al Pla Acadèmic _____	3
Matrícula i condicions d'admissió _____	5
Treball de diplomatura _____	6
<u>PRIMER CURS</u> _____	8
EL FREUD RELACIONAL, FERENCZI, FAIRBAIN I KOHUT _____	9
LA INTERPRETACIÓ EN EL PROCÉS TERAPÈUTIC _____	10
GRUP DE SUPERVISIÓ _____	12
PSICOTERÀPIA RELACIONAL. DES DE WINNICOTT A STOLOROW _____	13
PSICOTERÀPIA PSICOANALÍTICA BREU I FOCAL AMB NENS I ADOLESCENTS _____	14
PSICOTERÀPIA PSICOANALÍTICA BREU I FOCAL AMB ADULTS _____	15
INTRODUCCIÓ AL TRACTAMENT BASAT EN LA MENTALITZACIÓ DE FONAGY I BATEMAN _____	17
PSICOTERAPIAS BREVES Y ESTRUCTURADAS Y PSICOTERAPIA "DE FLASH" _____	18
<u>SEGON CURS</u> _____	22
GRUP DE SUPERVISIÓ _____	23
PSICOTERÀPIA PSICOANALÍTICA D'ADULTS _____	24
PSICOTERÀPIA D'ADOLESCENTS _____	27
L'ENQUADRAMENT EN LA PSICOTERÀPIA PSICOANALÍTICA _____	29
PSICOTERÀPIA DE NENS _____	30
LA TEORIA DES DE LA PRÀCTICA CLÍNICA _____	34

Informacions al Pla Acadèmic

Objectius

La psicoteràpia psicoanalítica, en les seves diverses modalitats i adaptacions, és present als **centres i despatxos privats, així com també a les institucions públiques o concertades.**

Aquesta realitat, que no és nova, suposa el repte d'anar **actualitzant permanentment la formació dels professionals que la practiquen**, tant pel que fa a l'ús de recursos tècnics, com a les condicions de durada, freqüència i focalització dels tractaments, així com també al coneixement dels autors i fonaments teòrics amb més presència en l'actualitat i de les recerques referents, sobretot, a l'avaluació d'aquesta modalitat psicoterapèutica.

Els docents i supervisors d'aquest Programa d'Especialització, tenen experiència en l'assistència pública, així com també en la docència i recerca universitàries. **Es pretén, òbviament, que el professional adquireixi les eines bàsiques per a treballar de forma eficaç, tant a nivell privat com públic.**

Els estudiants que realitzin satisfactòriament aquest Pla de Formació hauran superat amb escreix els barems que, en matèria de **formació de Psicoterapeutes**, estableixen organitzacions reconegudes com la **Federación Española de Asociaciones de Psicoterapeutas (FEAP)** i la **European Federation of Psychologists Associations (EFPA)**.

A qui s'adreça: *Psicòlegs, Psiquiatres i Metges* que, amb una formació prèvia en l'àmbit psicopatològic, desitgin especialitzar-se en la psicoteràpia psicoanalítica i les seves diverses modalitats i aplicacions a la clínica assistencial.

Psicoteràpies: S'hauran de realitzar un mínim de 4 psicoteràpies, amb una periodicitat d'una i/o dues (1-2) sessions/setmana, fins comptabilitzar un total de 300 sessions pel cap baix. Aquests tractaments es duran a terme en un equipament d'adults o d'infants i adolescents:

CSMA Sant Andreu
CSMIJ Santa Coloma de Gramenet

Supervisions: És necessari realitzar un mínim de 120 supervisions distribuïdes de la següent forma:

- 80 Supervisions individuals
- 40 Supervisions en grup

Treball de Diplomatura: Es presentarà un treball teòrico-clínic sobre algun aspecte de la Psicoteràpia Psicoanalítica connectat amb la pròpia experiència. En el decurs de la realització d'aquest treball es podrà comptar amb l'assessorament d'un tutor i en acabar-lo serà avaluat per la COMISSIÓ del Pla de Formació.

Requisits d'admissió: Tenir la llicenciatura o el grau en Psicologia o Medicina.

Títol: Diploma de Màster en Psicoteràpia Psicoanalítica expedit per la Universitat Ramon Llull.

Crèdits: 60 ECTS

Hores presencials: L'Àrea Acadèmica consta de 335 hores presencials de seminaris de teoria i tècnica. La realització de Psicoteràpies ha de sumar un mínim de 300 hores.

Seminaris lliures

- Cas que un estudiant faci la inscripció a algun dels seminaris "per lliure", sense matricular-se del curs, o els convalidi, se li acreditarà la qualificació obtinguda així com el nombre d'hores cursades, però no es descomptaran els imports dels seminaris cursats en cas de matricular-se posteriorment al Màster.

Les sessions de Supervisió han de comptabilitzar un mínim de 120 entre les realitzades en grup i individualment.

Supervisions

- S'han de realitzar un total de 120 supervisions. D'aquestes supervisions, 80 seran en modalitat individual i 40 seran grupals i es realitzaran en el seminari Grup de Supervisió, en el decurs dels dos cursos acadèmics. La resta, **80 supervisions en la modalitat individual**, s'hauran de fer durant els dos cursos (**aquestes s'hauran d'abonar directament a cada supervisor, a més de lliurar un document acreditatiu signat per ambdues parts (estudiant-supervisor) a Secretaria**, per tal que constin a cada expedient. La durada, la freqüència i el preu per sessió es determinaran directament amb el supervisor.

Matrícula i condicions d'admissió

Preinscripció i matrícula

Preinscripció: a partir del dia **1 de juny de 2019**.

És imprescindible presentar el full de sol·licitud d'admissió, juntament amb un currículum i abonar els drets de preinscripció. En confirmar-se l'admissió, els sol·licitants hauran d'abonar l'import de la matrícula dins el termini fixat i acreditar la seva condició de col·legiats al Col·legi Professional corresponent.

Matrícula: **De l'1 fins el 20 de setembre de 2019**.

1. La Secretària informarà dels horaris de les assignatures i dels preus del Curs i emplaçarà al sol·licitant per tenir una entrevista amb el Cap d'Estudis.
2. El Cap d'Estudis complimentarà la **fitxa de pre-inscripció** i perquè aquesta adquireixi validesa, el sol·licitant haurà de fer efectiva la **Taxa de pre-inscripció** i presentar un **currículum professional acompanyat d'una fotografia de carnet**.
3. En el moment de la **pre-inscripció s'abonarà la part** de l'import total de la matrícula indicada al punt 5 d'aquest full. Malgrat tot, aquest abonament no implicarà l'obligatorietat, per part del Departament de Docència, d'acceptar l'estudiant pre-inscrit.

L'import de la pre-inscripció només es retornarà cas que la direcció no accepti la sol·licitud de l'estudiant. En el cas que sigui l'estudiant qui hi renunciï fora del termini fixat, **perdrà el dret a que li sigui retornat l'esmentat import**. El dia **31 de juliol** es tancarà el primer termini per formalitzar les pre-inscripcions del curs 2019-2020.

4. A partir del **dia 1 de setembre** estaran a disposició dels estudiants pre-inscrits les llistes d'admesos per realitzar els Cursos, i fins el **dia 20 de setembre** restarà oberta la **Matrícula**. En el moment d'abonar la quantitat restant de Matrícula, serà imprescindible la presentació de 2 fotocòpies compulsades del Títol Acadèmic, el comprovant del Col·legi Professional al qual estigui adscrit, 2 fotocòpies del D.N.I., el lliurament de 1 fotografia de carnet.

Cas que un estudiant decideixi no seguir els Cursos un cop hagi abonat l'import corresponent, **només es retornarà la part proporcional de l'import total, si comunica per escrit la seva decisió en un període màxim de 60 dies després de l'inici del curs. L'import de les taxes no es retornarà en cap cas**.

5. En acabar tot el Pla de Formació, i per iniciar la tramitació del Diploma, s'haurà de satisfer l'import indicat per la universitat en concepte de **drets d'expedició del títol corresponent**

Treball de diplomatura

El Pla de Formació del Màster en Psicoteràpia inclou la realització **d'un Treball de Diplomatura** en els següents termes aprovats pel Consell Acadèmic:

1. El treball s'haurà de presentar en el termini màxim d'un any des del moment de la finalització dels crèdits teòrics del programa. Si es presenta més tard d'aquest termini, s'haurà de tornar a abonar l'import corresponent a les taxes URL per ser inscrit a una nova convocatòria.
2. La convocatòria es farà pública al calendari acadèmic de l'IUSM. Hi haurà dues convocatòries: juliol i octubre. Oportunament s'anunciarà el lloc i l'hora de la convocatòria.
3. El treball serà de caràcter clínic, amb el corresponent desenvolupament teòric i/o tècnic, sobre algun aspecte de la Psicoteràpia Psicoanalítica connectat amb la pròpia experiència de l'estudiant.
4. Ha de ser original i tenir una extensió aproximada de 20 ó 25 fulls (numerats) de format DIN-A4, a doble espai i cos 12pp. A la portada hauran de constar el nom de l'estudiant i del tutor, així com el títol del treball.
5. El treball ha d'acollir-se a la normativa APA *American Psychological Association* o Vancouver (<http://www.fisterra.com/herramientas/recursos/vancouver/>) pel que fa a la utilització de referències bibliogràfiques.
6. L'estudiant contactarà amb un dels professors o supervisors del Màster per a l'orientació i assessorament del treball en qualitat de tutor.
7. Un cop finalitzat el treball, el tutor emetrà un breu comentari de valoració d'aquest, adreçat al Consell Acadèmic, on s'especificarà que dóna el seu vist-i-plau per a la presentació i que s'ha d'incloure com a annex en el propi treball.
8. L'estudiant defensarà oralment el seu treball davant un tribunal de 3 professors designats pel Consell Acadèmic i aquests emetran l'avaluació verbalment. Excepcionalment, un membre designat del Consell Acadèmic farà l'avaluació del treball tenint en compte el comentari redactat pel tutor i amb el consens de la resta de membres del Consell.
9. Es qualificarà segons la nomenclatura acadèmica habitual. Si en resultés la qualificació de SUSPENS, l'estudiant haurà de realitzar i presentar un altre treball diferent. Si es considera un treball incomplet, o amb deficiències no massa rellevants, serà retornat a l'estudiant per refer-lo.

10. El treball es lliurarà en format pdf en la data fixada pel calendari acadèmic de cada curs per la Secretaria del Departament de Docència. El nom de l'arxiu pdf haurà de ser Cognom_nom_TD-curs (per exemple, sanchez_maria_TD-13-14). En cas d'enviar-ho en format pdf, no es considerarà lliurat i l'estudiant no ha rebut confirmació de recepció.
11. L'estudiant podrà sol·licitar la revisió de la qualificació final en el termini màxim de 7 dies hàbils després de la data de comunicació de qualificacions en el cas de disconformitat amb la qualificació esmentada.
12. L'estudiant haurà de demanar, per escrit, la revisió de la qualificació indicant-ne els motius. La sol·licitud s'haurà d'adreçar al Director del Departament de Docència, que la traspasarà al tribunal corresponent i lliurar-la a Secretaria, d'acord amb els formularis que es facilitaran al tal efecte. El tribunal haurà de respondre per escrit, en un termini no superior als 7 dies hàbils, i adreçarà la resposta a la Secretaria dels estudis perquè la trameti a l'estudiant. Si la revisió comporta la modificació de la qualificació, s'haurà de rectificar l'acta corresponent.
13. En cas que es mantingui la disconformitat sobre la qualificació definitiva de l'assignatura, l'estudiant disposa de 7 dies hàbils després de la data en què se li comunica la resposta del tribunal per seguir el procediment de recurs, sol·licitant la constitució de tribunal extraordinari. Per fer aquesta sol·licitud, caldrà que, necessàriament, primer s'hagi produït la revisió a què es fa referència en el punt 11.
14. **En cap cas es considerarà finalitzat el programa de formació ni, per tant, s'expedirà el diploma corresponent, si no s'ha presentat i avaluat favorablement el Treball de Diplomatura.**

PRIMER CURS

EL FREUD RELACIONAL, FERENCZI, FAIRBAIN I KOHUT

A càrrec de: Victor Hernández

Durada: 20 h.

Dies:

Dimarts, 18:30h. - 20:00h.

Octubre	1	8	15	22	29
Novembre	5	12	19	26	
Desembre	3	10	17		
Gener	7				

Programa:

Objectius

Temari

Bibliografia General

Metodologia

LA INTERPRETACIÓ EN EL PROCÉS TERAPÈUTIC

A càrrec de: Montse Guàrdia

Durada: 25 h.

Dies:

Dimarts, 20:00h. - 21:30h.

Octubre	1	8	15	22	29
Novembre	5	12	19	26	
Desembre	3	10	17		
Gener	7	14	21	28	

Objectiu:

Partint d'una breu incursió per els diferents tipus d'intervenció que el terapeuta pot fer en un procés terapèutic, ens centrarem en un d'ells "la interpretació".

L'actitud aferrissada amb que ha estat defensada i debatuda ha donat lloc a diferents posicionaments teòrics que trobem reflectits en la clínica i que ens sembla interessant qüestionar.

Programa

1.- Intervencions del psicoterapeuta en el procés:

- Comunicacions verbals
- Comunicacions no verbals

2.- La Interpretació

- Què entenem per interpretació, una obra solista o coral"?
- Evolució del concepte en el temps:
- El seu rerefons teòric
- La incidència del model teòric en l'actitud del terapeuta, la interrelació, formulació i construcció de la interpretació
- "Construcció" de les interpretacions en el sí d'una relació
- La oportunitat o no d'una interpretació. Que cal tenir en compte?: (Per què?...Com?...Quan?...Qui?...)
- Adequació de les intervencions del psicoterapeuta en el procés terapèutic a partir de diferents tipus de variables. Es tindran en compte les peculiaritats de la xarxa pública de salut
  1. Context terapèutic
  2. Objectiu terapèutic
  3. Edat del pacient
  4. Tipus de patologia

Didàctica:

- 1.- Es farà una exposició teòrica dels conceptes bàsics de cada apartat que servirà de fil conductor per la discussió amb el grup. La bibliografia específica de cada seminari, llegida amb anterioritat per cada participant contribuirà també a aportar criteris i punts de vista diferents per enriquir la discussió.
- 2.- Anàlisi de diferents tipus d'intervencions sobre material clínic concret que podrà ser portat indiferentment pels estudiants o pel professor.

Avaluació

Assistència del 80%.

Participació activa a classe en les discussions i en la presentació de diferents materials: material clínic, articles comentats.

Un breu treball final teòric o clínic d'aprofundiment d'alguns dels continguts treballats a classe.

Bibliografia Bàsica*

- Armengol, R. -Hernandez, V. (1991). La función y el trabajo del analista en Anuario Ibérico de Psicoanálisis. II 21-42 . 1991
- Bassols, R. (2003): Elementos básicos de Psicoterapia Psicoanalítica. Ed. Grup del Llibre. Barcelona
- Coderch, J. (1995): La interpretación en psicoanálisis. Ed. Herder. Barcelona
  - o (2001) La relación paciente terapeuta. Ed Paidós. Barcelona
- Etchegoyen, H (1988) : Un ensayo sobre la interpretación psicoanalítica. Ed: Polemos. Buenos Aires
- Ferrer, R (2002) ¿Interpretar o interpretar? En Anuario Ibérico de Psicoanálisis VII,13-30
- Killingmo, B. Conflicto y déficit. Implicancias para la técnica. En Libro anual de psicoanálisis. Vol 70 Londres 1989 pg111-126
- Korman, V. (1995) La interpretación en Coloquio Interdisciplinario de Barcelona. Comp Barembliit,V y Galende,E. Lugar editorial Buenos Aires
- Meltzer, D. (1997) Sinceridad y otros trabajos. Ed Spatia. Buenos Aires
- Mitjavila,M (1992) El proceso interpretativo en psicoterapia psicoanalítica. En Revista de Psicoterapia III nº 10-11 pag 5-12
- Stewart, H (1990) La interpretación y otros agentes del cambio psíquico en Libro anual de psicoanálisis ed Imago Londres-Lima
- Torras, E. (1993) La interpretació en psicoanàlisi i psicoteràpia en Revista Catalana de Psicoanàlisi X nº 1-2 pag 143-151

* Aquesta es considera una bibliografia bàsica, al llarg del curs s'anirà donant la específica d'aprofundiment.

GRUP DE SUPERVISIÓ

A càrrec de: Victor Hernández

Durada: 20h.

Dies:

Dimarts, 18:30h. - 20:00h.

Gener 14 21 28

Febrer 4 11 18 25

Març 3 10 17 24 31

Abril 14

PSICOTERÀPIA RELACIONAL. DES DE WINNICOTT A STOLOROW

A càrrec de: Francesc Sainz

Durada: 20h.

Dies:

Dimarts, 20:00h. - 21:30h.

Febrer 4 11 18 25

Març 3 10 17 24 31

Abril 14 21 28

Maig 5

Programa:

1.-

Bibliografia:

PSICOTERÀPIA PSICOANALÍTICA BREU I FOCAL AMB NENS I ADOLESCENTS

A càrrec de: M. Antònia Grimalt i Laia Ferrer

Durada: 20 h.

Dies:

Divendres, 18:30h. - 21:00h.

Octubre 4 11 18 25

Novembre 8 15 22 29

Programa:

- 1.- Psicoteràpia psicoanalítica. Psicoanàlisi. Psicoteràpia de suport. Especificacions en el mètode i en la tècnica.
- 2.- Relació entre diagnòstic clínic, diagnòstic psicodinàmic i pronòstic terapèutic.
- 3.- Factors d'indicació i contraindicació de la PST psicoanalítica. Balanç.
- 4.- Com es fa una indicació? Modalitats terapèutiques: Psicoanàlisi. Psicoteràpia psicoanalítica. Teràpia Familiar. Teràpia reeducativa. Suport, contenció, seguiment amb pares.
- 5.- Patologia intrapsíquica i patologia del vincle. Repercussions en el tipus d'indicació.
- 6.- La indicació de Psicoteràpia en el nen petit.
- 7.- La indicació de Psicoteràpia en l'adolescència. Característiques específiques.
- 8.- L'avaluació d'aquests factors mitjançant l'entrevista psicodinàmica.
- 9.- L'entrevista de devolució: particularitats tècniques.
- 10.-Particularitats de l'enquadrament en Psicoteràpia Breu. Setting extern i intern.
- 11.-Tècnica de la focalització: Concepte de focus. Diagnòstic i establiment de la hipòtesi focal. Treball amb el focus al llarg del procés terapèutic.
- 12.-Mitjans de comunicació del nen i adolescent en psicoteràpia breu.
- 13.-Intervencions del terapeuta: Descripció i exemplificació dels diferents tipus d'intervenció propis de la Psicoteràpia Breu.
- 14.-Influència del factor temps en el procés terapèutic. Particularitats tècniques.
- 15.-Tècnica de la finalització; Abordatge de les ansietats i defenses enfront de la finalització del tractament. Entrevista de seguiment: proposta i maneig.
- 16.-Treball amb els pares en psicoteràpia breu i focal amb nens i adolescents

Bibliografia:

- Marcelli, D. i De Ajuriaguerra, J. (2005). Psicopatología del niño. Barcelona: Masson.
- Marcelli, D i Braconnier (2005). Psicopatología del adolescente. Barcelona: Masson.
- Sala, J. (Ed) (2013). Psicoterapia Focal de niños. Una aplicación del modelo psicoanalítico en la Red Pública. Barcelona: Octaedro

PSICOTERÀPIA PSICOANALÍTICA BREU I FOCAL AMB ADULTS

A càrrec de: Josep A. Castillo

Durada: 20h.

Dies:

Divendres, 18:30h. – 21:00h.

Desembre 13 20

Gener 10 17 24 31

Febrer 7 14

Programa:

1. Evaluación, formulación clínica e indicación
2. Foco y alianza terapéutica
3. La terapia como “base segura”. Interpretación, elaboración y procesos de cambio
4. Duración y finalización de la psicoterapia
5. Eficacia y efectividad de las psicoterapias psicoanalíticas

Bibliografía

- Bowlby, J. (1988), *Una base segura: aplicaciones clínicas de una teoría del apego*, Barcelona, Paidós.
- Cabré, V., Castillo, J., Salameró, M., España, A., Gómez, M., Iserte, M., & Aviñó, A., (2005). Cambios en las relaciones interpersonales en un grupo terapéutico de adolescentes: un estudio piloto sobre la aplicación de la metodología CCRT. *Revista de Psicopatología y Salud Mental del Niño y del Adolescente*, 5, 9-27.
- Castillo, J.A. (2017). Formulació clínica. En V. Cabré, J.A. Castillo, y C. Nofuentes, *Casos clínicos: Evaluación, diagnóstico e intervenció en salut mental* (pp. 33-49). Barcelona: Herder.
- Charman, D. (Ed.) (2004). *Core Processes in Brief Psychodynamic Psychotherapy*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Diener, M.J., Hilsenroth, M.J., & Weinberger, J. (2007). Therapist Affect Focus and Patient Outcomes in Psychodynamic Psychotherapy: A Meta-Analysis. *The American Journal of Psychiatry*, 164(6), 936-941.
- Farré, Ll., Hernández, V., y Martínez, M. (1992). *Psicoterapia Psicoanalítica Focal y Breve: Una experiencia clínica con psicoterapia a tiempo limitado*. Barcelona: Paidós.
- Fonagy, P. (2004), *Teoría del apego y psicoanálisis*. Barcelona: Espaxs.
- Fonagy, P., et al. (2010). Attachment and Personality Patology. En J.F. Clarkin, P. Fonagy, & G.O. Gabbard (Eds.), *Psychodynamic Psychotherapy for Personality Disorders* (pp. 37-87). Washington: American Psychiatric Publishing.
- Grupo de Trabajo OPD (2008). *Diagnòstico Psicodinámico Operacionalizado (OPD-2): Manual para el diagnóstico, indicación y planificación de la psicoterapia*. Barcelona: Herder.
- Hilsenroth, M.J. (2007). A programmatic study of short-term psychodynamic psychotherapy: Assessment, process, outcome, and training. *Psychotherapy Research*, 17(1), 31-45.

- Holmes, J. (2001). *Teoría del apego y psicoterapia: En busca de la base segura*. Bilbao: DDB, 2009.
- Howard, K.I., Kopta, S.M., Krause, M.S., and Orlinsky, D.E. (1986). The dose-effect relationship in psychotherapy. *American Psychologist*, 41, 159-164.
- Leichsenring, F. (2009). Psychodynamic psychotherapy: A review of efficacy and effectiveness studies. En R.A. Levy, & J.S. Ablon (Eds.), *Handbook of evidence-based psychodynamic psychotherapy* (pp. 3-27). Boston: Humana Press.
- Leichsenring, F., & Leibing, E. (2003). The effectiveness of Psychodynamic Therapy and Cognitive Behavior Therapy in the Treatment of Personality Disorders: A Meta-analysis. *The American Journal of Psychiatry*, 160 (7), 1223-1232.
- Leichsenring, F., Rabung, S., & Leibing, E. (2004). The efficacy of Short-term Psychodynamic Psychotherapy in specific psychiatric disorders: A meta-analysis. *Archives of General Psychiatry*, 61 (12), 1208-1216.
- Levenson, H. (1995). *Guía práctica para una nueva terapia de tiempo limitado: tratamiento en 20 sesiones*. Bilbao: Desclée De Brouwer, 1997.
- Luborsky, L., Diguier, L., Andrusyna, T., Friedman, S., Tarca, C., Popp, C., (2004). A method of choosing CCRT scorers. *Psychotherapy research*, 14, 127-134.
- Mallinckrodt, B. (2000). Attachment, social competencies, social support, and interpersonal process in psychotherapy. *Psychotherapy Research*, 10, 239-266.
- Mergenthaler, E. (2008). Resonating minds: A school-independent theoretical conception and its empirical application to psychotherapeutic processes. *Psychotherapy Research*, 18(2), 109-126.
- Pérez-Sánchez, A. (1996). *Prácticas psicoterapéuticas: Psicoanálisis aplicado a la asistencia pública*. Barcelona: FVB-Paidós.
- Summers, R.F., & Barber, J.P. (2010). *Psychodynamic Therapy: A guide to evidence-based practice*. New York: The Guilford Press.
- Town, J.M., Diener, M.J., Abbass, A., Leichsenring, F., Driessen, E., & Rabung, S. (2012). A meta-analysis of psychodynamic psychotherapy outcomes: Evaluating the effects of research-specific procedures. *Psychotherapy*, 49(3), 276-290.
- Yeomans, F.E., Clarkin, J.F., & Kernberg, O.F. (2015). *Psicoterapia Centrada en la Transferencia: su aplicación al Trastorno Límite de la Personalidad*. Bilbao: DDB, 2016.

INTRODUCCIÓ AL TRACTAMENT BASAT EN LA MENTALITZACIÓ DE FONAGY I BATEMAN

A càrrec de: Mark Dangerfield

Durada: 20 h.

Dies:

Divendres, 18:00h. – 21:00h.

Febrer 21 28

Març 13 20 27

Abril 3 17

Objectiu

Introducció al tractament basat en la mentalització desenvolupat a l'**Anna Freud National Centre for Children and Families** de Londres per Peter Fonagy i col·laboradors. El seminari oferirà un major aprofundiment en el tractament basat en la mentalització per a adolescents i en el model AMBIT, una aproximació terapèutica basada en la mentalització i desenvolupada pel treball amb adolescents d'alt risc.

Programa

1. La mentalització: com s'entén, què contribueix a la seva gestació i què la dificulta?
2. Valoració de les capacitats de mentalització.
3. El tractament basat en la mentalització: origen del model d'intervenció i característiques generals.
4. El tractament basat en la mentalització per a adolescents.
5. El model AMBIT (Tractament Integrador Basat en la Mentalització per a Adolescents) desenvolupat a l'Anna Freud Centre per a adolescents d'alt risc.
6. Aplicacions del tractament basat en la mentalització per a famílies.
7. Aplicacions del tractament basat en la mentalització per a adults.

Bibliografia:

PSICOTERAPIAS BREVES Y ESTRUCTURADAS Y PSICOTERAPIA "DE FLASH"

A càrrec de: Jorge L. Tizón

Durada: 25h.

Dies:

Divendres, 19h. - 21:30h.

Dissabtes, 9:00h-14:00h.

Abril 24 25

Maig 8 9 22 23

Programa:

1. Sobre la conceptualización de la Psicoterapia.
2. Introducción a la coyuntura actual de la psicoterapia.
3. Justificación de las Psicoterapias psicoanalíticas breves y estructuradas (PPBE) y las "Terapias de flash"
4. Procedimientos, técnicas y herramientas.
5. Indicaciones y contraindicaciones.
6. Un posible protocolo o guía clínica para la práctica de los PPBE y las "Terapias de flash".
7. Problemas para la práctica de estos modelos de Psicoterapia.
8. Formación necesaria para las PPBE o "terapias de flash"

Metodología

Exposiciones teóricas y clínicas: los casos y situaciones aportados por los alumnos poseen un valor especial.

Grupos de discusión y dramatizaciones docentes.

Aplicación de la exposición a varias sesiones consecutivas de un caso presentado por los discentes.

Si hay posibilidad, fórum a partir de una videofilmación sobre el tema.

Evaluación

Asistencia mínima al 80 % de las sesiones.

En caso de no poder llegar a ese nivel de asistencia, así como para mejorar la nota mínima, se recisará la realización de un trabajo. En el mismo, el alumno tiene que demostrar que ha comprendido al menos uno de los libros básicos de la bibliografía, o dos de los recomendados,

o una serie de trabajos sobre temas específicos, y que los puede aplicar a un caso, situación clínica o situación psicosocial. El trabajo de la alumna o alumno ha de ser breve, de menos de 5 páginas.

En la medida de lo posible, se valorarán también las aportaciones personales de los discentes en las dinámicas de grupo y discusión del caso.

Fecha para la entrega del trabajo: Un mes después de terminado el seminario.

Bibliografía fundamental para el seminario:

- Avila A y J. Poch (eds). (2000) Manual de técnicas de psicoterapia. Madrid: Siglo XXI.
- Balint M, Ornstein PH, Balint E. (1971). La psicoterapia focal. Buenos Aires: Paidós 1971.
- Davanloo, H. (1992): Psicoterapia Breve, el desbloqueo del inconsciente, Madrid: Dorsi
- Farré, LL., Hernández V., Martínez M. (1992). Psicoterapia psicoanalítica focal y breve. Barcelona: Paidós.
- Fernández-Liria A, Rodríguez-Vega B (2002). Habilidades de entrevista para psicoterapeutas. Bilbao: Desclée de Brouwer 2002.
- Freud, S. (1914). Recordar, repetir, reelaborar. Obras Completas, XII (pp. 149-158). Buenos Aires: Amorrortu
- Malan, D.H. (1963). La psicoterapia breve. Buenos Aires: Centro Editor de América Latina, 1974.
- Martindale B, Bateman A, Crowe M & Margison F (eds.) (2009): Las psicosis: Los tratamientos psicológicos y su eficacia. Barcelona: Herder-PPP.
- Minuchin, S. (1974). Familias y terapia familiar. Buenos Aires: Amorrortu
- Pérez-Sánchez A. (1996) Prácticas psicoterapéuticas. Barcelona: Paidós-FVB 1996.
- Sifneos, P. (1979). Short-term dynamic psychotherapy: Evaluation and technique. New York: Plenum.
- Tizón, J.L. (1994a). Las psicoterapias psicoanalíticas breves y las terapias de flash. I. La evolución técnica de las psicoterapias breves. *Informaciones Psiquiátricas*, 138,4: 357-368.
- Tizón, J.L. (1994b). Las psicoterapias psicoanalíticas breves y las terapias de flash. II. Los procesos de sensibilización a lo psicológico, terapias de flash o psicoterapias ultrabreves. *Informaciones Psiquiátricas*, 138, 4: 369-392.
- Tizón JL. Psychoanalysis and Primary Health Care: Our Participation as Psychoanalysts in a Longoverdue Change in the Health Services. En J. Guimón J, y S. Zac (eds). *Challenges of Psychoanalysis in the 21st Century*. New York: Kluwer Academic / Plenum Books 2001 (pp. 83- 101).
- Tizón JL. La psicoterapia breve padres-hijo: ¿Una técnica diferenciada?. *Revista de Psicopatología y Salud Mental del Niño y del Adolescente* 2003,1: 43-70.
- Tizón JL, San-José J, Nadal D. Protocolos y programas elementales para la atención primaria a la salud mental. Barcelona: Herder, 1997, 2000.
- Tizón JL. Pérdida, pena, duelo: Vivencias, investigación y asistencia. Barcelona: Herder; 2004.
- Tizón, J.L. Apuntes para una Psicopatología basada en la Relación (4 volúmenes, cada uno dedicado a tres organizaciones de la relación). Barcelona, Herder, 2018-2020

Bibliografía (que puede comentarse a petición de los discentes, a lo largo del seminario):

- Alexander, F. (1965). Psychoanalytic Contributions to Short-Therm Psychotherapy. En R. Wolberg (ed.), *Short-therm psychotherapy*. London-New York: Grune & Stratton.
- Balint M. (1957) El médico, el paciente y la enfermedad. Buenos Aires: Libros Básicos 1957, 1969
- Balint, M. (1968). La falta básica. Buenos Aires: Paidós.

- Bellak L, Small L (1969). Psicoterapia breve y de emergencia. México: Pax 1969
- Bion, W.R. (1970a). Volviendo a pensar. Buenos Aires: Hormé.
- Bion, W.R. (1970b). Attention and Interpretation. Londres: Tavistock.
- Bofill, P. y Tizón, J.L. (1994) Qué es el psicoanálisis. Una introducción a sus orígenes, temas y vinculaciones. Barcelona: Herder.
- Caplan, G. (1964). Principles of preventive psychiatry. New York: Basic Books.
- Coderch J.(1993). Psicoterapia Psicoanalítica. Barcelona: Herder 1993.
- Davanloo, H. (1979). Techniques of short-term dynamic psychotherapy. Psychiatric Clinic of North-America, 2, 11-22.
- De la Lama, E., y cols. (1991). El programa Psicoterapia de Orientación Psicoanalítica. Barcelona: Fundació Vidal i Barraquer (Policopiado).
- Despland JN, Michel L, De Roten Y. (2008). Psychothérapies brèves psychanalytiques. Paris: Encyclopédie Médico-Chirurgicale, Psychiatrie: 37-812-L-10.
- Etchegoyen, R.H. (1986). Los Fundamentos de la técnica psicoanalítica. Buenos Aires, Amorrortu editores.
- Frank, J.D. (1985). Elementos terapéuticos compartidos por todas las psicologías. En M.J. Mahoney y A. Freeman (Eds.), Cognición y psicoterapia (pp. 73-102). Barcelona: Paidós.
- Freud, S. (1901). Psicopatología de la vida cotidiana. Obras Completas, VI (pp. 1-285). Buenos Aires: Amorrortu
- Freud, S. (1905). Fragmento de análisis de un caso de histeria. Obras Completas, VII (pp. 1-109). Buenos Aires: Amorrortu.
- Freud, S. (1914). Recordar, repetir, reelaborar. Obras Completas, XII (pp. 149-158). Buenos Aires: Amorrortu
- Freud, S. (1918a). De la historia de una neurosis infantil (el "Hombre de los Lobos"). Obras Completas, XVII (pp. 1-113). Buenos Aires: Amorrortu.
- Freud, S. (1918b). Nuevos caminos de la terapia psicoanalítica. Obras Completas, XVII (pp. 155-164). Buenos Aires: Amorrortu.
- Freud, S. (1937). Análisis terminable e interminable. Obras Completas, XXIII (pp. 211-254). Buenos Aires: Amorrortu.
- Guillieron, E. (1983). Les psychothérapies brèves. Paris: PUF.
- Hidas, G. (1990). Les techniques psychothérapeutiques dérivés de la psychanalyse. Psychanalyse en Europe Bulletin, 34, 91-99
- Holmes J, Neighbour R, Tarrier N, Hinselwood RD, Bolsover N. (2002) All you need is cognitive behaviour therapy?. BMJ 2002; 324:288-294.
- Horowitz, M (ed.) (1991). Hysterical Personality Style and the Histrionic Personality Disorder. Londres: Aronson.
- Horowitz, M., Marmor, C., Krupick, J., Wilner, M., Kaltreider, M., & Wallerstein, R. (1984). Personality styles and brief psychotherapy. New York: Basic Books.
- Kesselman, H. (1970). Psicoterapia breve. Buenos Aires: Kargieman.
- Malan, D.H. (1979). Individual psychotherapy and the science of psychodynamics. London: Butterworths.
- Malan, D.H. (1986). Beyond interpretation, initial evaluation and technique (I & II). Short-term Dynamic Psychotherapy, 1, 59-106.
- Mann, J. (1973). Time-limited psychotherapy. Cambridge (Mass.): Commonwealth Fund Book-Harvard University Press.
- Pérez-Sánchez A. (1992). Elementos de Psicoterapia Breve Psicoanalítica. Barcelona: Fundació Vidal i Barraquer.
- Tizón, J.L. (1988, 1999). Apuntes para una psicología basada en la relación. Barcelona: Hogar del Libro (6a ed. revisada).

- Tizón, J.L. (1991). La Observación Terapéutica del Niño junto con su Madre en la clínica infantil. *Clínica y Análisis Grupal*, 58, 13,3: 417-442.
- Tizón, J.L. (1992c). Una propuesta de conceptualización de las Técnicas de Psicoterapia. *Rev. Asoc. Esp. Neuropsiq.* 1992, 43: 283-294.
- Tizón, J.L. (1992d). Las técnicas de psicoterapia ante la ética: Algunas reflexiones iniciales. . *Revista de Clínica y Análisis Grupal* 1992, 61: 409-432.
- Tizón JL. (1997) La investigación empírica sobre las psicoterapias: ¿Otra lente del "Hubble" defectuosa?. En J. Vallejo (dir.). *Update de Psiquiatría 1997*. Barcelona: Masson, 1997 (pp. 67-99).
- Tizón JL. (2003). Terapias psicoanalíticas de los pacientes con esquizofrenia: ¿es preciso replantearse hoy sus objetivos y teoría? *Temas de Psicoanálisis* 2003-2004;8-9: 121-155.
- Tizón JL. (2004). La histeria como organización o estructura relacional: (2) Aplicaciones psicopatológicas y terapéuticas de esta perspectiva. *Intersubjetivo / Intrasubjetivo* 2004; 6(1): 162-175.
- Tizón JL. (2004). Terapias combinadas en la esquizofrenia: ¿Agregamos, mezclamos y confundimos o bien de-construimos y combinamos?. *Revista de la Asociación Española de Neuropsiquiatría* 2004; 23(90): 97-131.
- Tizón JL. (2005). *El humor en la relación asistencial*. Barcelona: Herder..
- Tizón JL. (2007). *Psicoanálisis, procesos de duelo y psicosis*.(2007). Barcelona: Herder-3P.
- Wachtel, P. (1993): *Therapeutic communication*, New York: Guilford Press.

Otras técnicas psicológicas combinables: bibliografía introductoria

- Bimbela JL. El counselling en atención primaria. *FMC-Formación Médica Continuada en Atención Primaria* 1998; 5 (10): 627- 634.
- Borrell F. *Manual de Entrevista Clínica*. Barcelona: SEMFYC 2000.
- Carnwath T, Miller D. *Psicoterapia conductual en asistencia primaria: Manual práctico*. Barcelona: Martínez-Roca 1989
- Caro I. Las psicoterapias cognitivas: diferencias actuales, posibilidades futuras. *Psiquiatría Pública* 1997; 9 (4): 262- 270.
- Claraco LM, Monreal A, García-Campayo J. Manejo del paciente somatizador en atención primaria. *FMC-Formación Médica Continuada en Atención Primaria* 1999; 6 (8): 536- 542.
- ESM UBEDA. *Psicoterapia Cognitiva de urgencia*. En <http://www.psicologia-online.com/ESMUbeda>, 2003.
- Fernández-Liria A, Rodríguez-Vega B (2002). *Habilidades de entrevista para psicoterapeutas*. Bilbao: Desclée de Brouwer 2002.
- García-Campayo J, Claraco LM, Tazón P, Aseguinolaza L.(1999). *Terapia de resolución de problemas: psicoterapia de elección para atención primaria*. *Atención Primaria* 1999; 24 (10): 594 - 601.
- González De Chavez, m. (2012) (ed.). *25 años de Psicoterapia de Grupo en la Psicosis*. Madrid: Fundación para la Investigación y Tratamiento de la esquizofrenia y otras psicosis; 2012.
- Rhodes J, Jarkes S.(2009). *Narrative CBT for Psychosis*. Hove, East Sussex: Routledge.
- Selvini M. (2002) *El futuro de la psicoterapia: Aprender de los errores*. *Revista de la Asoc. Española de Neuropsiquiatría*. 2002, 82: 9-23.
- Selvini, M., Boscolo, L., Cecchin, G., y Prata, G. (1978). *Paradoja y contraparadoja*. Barcelona: Paidós.
- Tizón JL, Ciurana R, Fernández MC (compiladores). (2011). *Libro de Casos: Promoción de la Salud Mental desde la Atención Primaria*. Barcelona: Herder; 2011. (También son accesibles resúmenes de los programas en www.papps.org (2019).

SEGON CURS

GRUP DE SUPERVISIÓ

A càrrec de: Victor Hernández

Durada: 20h.

Dies:

Dilluns, 18:00h. - 19:30h.

Octubre 7 14 21 28

Novembre 4 11 18 25

Desembre 2 9 16

Gener 13

PSICOTERÀPIA PSICOANALÍTICA D'ADULTS

A càrrec de: Rosa M. Royo Esqués

Durada: 30h.

Dies:

Dilluns, 19:30h. – 21:30h.

Octubre	7	14	21	28
Novembre	4	11	18	25
Desembre	2	9	16	
Gener	13	20	27	

Programa:

1. Fem el que pensem que fem? Revisió actualitzada dels principis bàsics de la psicoteràpia psicoanalítica.
2. La psicoteràpia es cosa de dos: pacient – terapeuta.
3. La comunicació en psicoteràpia: paraules, silencis, gestos, ...
4. El procés terapèutic. Fases:
  - 4.1. Inicis. Construint la relació.
    - 4.1.1. Planificació segons motiu de consulta i situació clínica.
  - 4.2. Desenvolupament:
    - 4.2.1. Com ens parla l'inconscient? Síntomes, somnis, lapsus, actings,...
    - 4.2.2. Per què canviar? Formes més freqüents de resistència al canvi.
  - 4.3. Finalització. Criteris. Avaluació del tractament. Seguiment.
5. Intervenció per processos. La tècnica segons l'estructura de personalitat
  - 5.1. Neurosis
  - 5.2. Trastorns límits
  - 5.3. Psicosis
  - 5.4. Altres trastorns: narcisista, psicossomàtic, traumàtic,...
  - 5.5. Patologia dual: consum de tòxics; malalties orgàniques,...
6. Sistema integral de intervenció:
  - 6.1. Relació amb altres professionals: metges, psicòlegs.
  - 6.2. Vincles institucionals: Assistència pública, Serveis Socials.

Metodologia:

Curs teòric-pràctic

Exposició teòrica dels conceptes bàsics i lectures comentades del material bibliogràfic referent als continguts.

La part pràctica provindrà del professor i dels participants mitjançant la presentació de material de psicoteràpies i de Role Playing.

Avaluació:

Assistència del 80%

Participació activa al grup: Lectura, presentació i discussió dels textos de la bibliografia.
Discussió i/o presentació de material clínic.

Participació en les activitats de: Role Playing i Supervisió entre pares.

Opcional: Per obtenir una qualificació superior es podrà presentar un treball teòric i/o clínic.

Bibliografia Bàsica(*):

- ARON, L. (1996) *a Meeting of Minds*. Hillsdale, Nj: Analytic Press.
- ARMENGOL, R., HERNÁNDEZ, V. (1991) "La función y el trabajo del analista: Valoración relativa del setting y la interpretación", en *Anuario Ibérico de psicoanálisis*. 2. pags. 21-41.
- BALINT, M. (1968) *La falta bàsica*. Barcelona: Ed. Paidós.1993
- BASSOLS, R. (2003) *Elements bàsics de psicoteràpia psicoanalítica*. Barcelona: Grup del Llibre
- CAMPO, A. (1993) *Teoría, clínica y terapia psicoanalítica 1957-1991*. Buenos Aires: Ediciones Paidós
- CASEMENT, P.(1990) *Aprender del paciente*. Buenos Aires: Amorrortu editores.
- CODERCH, J. (1987) *Teoría y técnica de la psicoterapia psicoanalítica*. Barcelona: Ed. Herder.
  - o (2001) *La relación paciente-terapeuta*. Barcelona: Ed. Paidós.
  - o (2010) *La práctica de la psicoterapia relacional*. Madrid: Ágora Relacional
  - o (2012) *Realidad, interacción y cambio psíquico*. Madrid: Ágora Relacional
- FERENCZI, S. (1984)"La elasticidad de la técnica psicoanalítica", en *Obras Completas*. Ed. Espasa-Calpe.
- FIORINI, H.J. (1983) *Teoría y técnica de psicoterapias*. Buenos Aires: Ed. Nueva Visión
- (1993) *Estructuras y abordajes en psicoterapias psicoanalíticas*. Buenos Aires; Ed. Nueva Visión.
- FREUD, S. (1994) *Obras Completas*. Buenos Aires: Amorrortu editores.
  - o *La interpretación de los sueños* (1900)
  - o *Sobre psicoterapia* (1905)
  - o *Recordar, repetir, elaborar* (1914)
  - o *Nuevos caminos de la terapia psicoanalítica* (1918)
  - o *Análisis terminable e interminable* (1937)
- GABBARD, G.O. (2000) *Psiquiatría psicodinámica en la práctica clínica*. Buenos Aires: Ed. Panamericana. 2006
- GREEN, A. (2005) *Ideas directrices para un psicoanálisis contemporáneo*. Buenos Aires: Amorrortu editores.
- GRINBERG, L. SOR, D. Y TABAK DE BIANCHEDI, E. (1991) *Nueva Introducción a las ideas de Bion*. Madrid: Tecnopublicaciones, S.A.
- HERNANDEZ, V. (2008) *Las Psicosis. Sufrimiento mental y comprensión psicodinámica*. Barcelona: Paidós
- KLAUBER, J. (1981). *Dificultades en el encuentro analítico*. Buenos Aires: Ed. Paidós.1991
- KILLINGMO, B."Conflicto y déficit. Implicancias para la técnica" en *Libro anual de psicoanálisis de Int. J. Psychoanalysis*, vol.70, Londres, 1989 pag. 111-126
  - o "Una perspectiva de escucha psicoanalítica en un tiempo de pluralismo", en *Revista Intersubjetivo*, junio 2000, Nº 1, vol 2, pags. 5-22 Madrid.
- KOHUT, H. (1991) *¿Cómo cura el análisis?.* Buenos Aires: Ed. Paidós.
- LANCELE, G. Comp. (1999) *El Self en la teoría y en la práctica*. Buenos Aires: Ed. Paidós
- LÓPEZ CORVO, Rafael E. (2002) *Diccionario de la obra de Wilfred R. Bion*. Madrid: Ed. Biblioteca Nueva.

- MCDUGALL, J. (1987) “El teatro psíquico y el escenario psicoanalítico” en Teatros de la mente. Madrid: Tecnopublicaciones, S.A.,
- MANCIA, M. (1996) Del Edipo al sueño. Modelos de la mente en el desarrollo y en la transferencia. Madrid: Biblioteca Nueva.
- MACKINNON, R.A. (1971) La entrevista psiquiática en la práctica clínica. Barcelona: Ars Medica. 2008
- MELTZER, D. (1967) El proceso psicoanalítico. Buenos Aires: Ed. Horme.
  - (1997) Sinceridad y otros trabajos. Buenos Aires: Spatia editorial.
- MITCHELL, S.A. (1988) Conceptos relacionales en psicoanálisis. Una integración. Madrid: Siglo XXI.
- QUINODOZ, J.M. (2004) Los sueños que vuelven una página. Madrid: Biblioteca Nueva
- SÁINZ, F. (2017) Winnicott y la perspectiva relacional en el psicoanálisis. Barcelona: Ed. Herder.
- TALARN, T. (2009) Psicoanálisis al alcance de todos. Barcelona: Ed. Herder.
- WINNICOTT, D W (1993) Los procesos de maduración y el ambiente facilitador. Buenos Aires: Paidós.

(*) Es donarà bibliografia específica durant el curs.

PSICOTERÀPIA D'ADOLESCENTS

A càrrec de: Neri Daurella

Durada: 30 h.

Dies:

Dilluns, 19:30h. – 21:30h.

Febrer 3 10 17 24

Març 2 9 16 23 30

Abril 20 27

Maig 4 18 25

Programa:

1. L'adolescència com crisi de desenvolupament: canvis a nivell biològic, psicològic i social.
2. Identitat sexual i de gènere en l'adolescència
3. El diagnòstic en l'adolescència: diferències entre normalitat i patologia davant la crisi adolescent
4. Avaluació de la psicopatologia, amb especial atenció a:
  - patologia del retraïment
  - psicopatia i conductes de risc
  - negativisme i actituds passivo-agressives
  - depressió i conductes suicides
  - trastorns en el comportament alimentari
  - les adiccions
  - caracteropaties i quadres fronterers
  - pre-psicosis i psicosis
  - trastorns psicossomàtics
5. La especificitat del procés psicoterapèutic a l'adolescència:
  - Entrevista inicial i indicació
  - Formes de psicoteràpia
  - L'enquadrament
  - L'actuació
  - Transferència i contratransferència
  - La relació amb els pares i la família
  - Finalització i seguiment

Bibliografia

- Braconnier, A. i Marcelli, D. (2005), Psicopatologia del adolescent, Barcelona: Masson
- Braffman, A., El treball amb adolescents: una perspectiva pragmàtica

- Dio Bleichmar, E. (2004), Anorexia/bulimia. Un intento de ordenamiento desde el enfoque modular-transformacional, Aperturas psicoanalíticas, nº 4
- Doctors, S. (2007), Avances en la comprensión y tratamiento de la autolesión en la adolescencia, Aperturas psicoanalíticas, nº 27
- Feduchi, L. (1977), Qué es la adolescencia, Barcelona: La gaya ciencia
- Feduchi, L. (1986), Actuación y adolescencia, 11º Congreso de SEPYPNA, Bilbao.
- Feduchi, L., Tió, J. i Mauri, L. (2008), Identitat i violència a l'adolescència, Revista Catalana de Psicoanàlisi, Vol. XXV – 2
- Freud, A., Psicoanálisis del desarrollo del niño y del adolescente, Barcelona:Paidós (2004), Revista Catalana de Psicoanàlisi, vol. XXI, 1-2, pp. 155-172
- Icart, A. (2004), Característiques de les manifestacions psicossomàtiques a l'adolescència, Revista Catalana de Psicoanàlisi, vol. XXI, 1-2, pp. 155-172.
- Kernberg, O. (1982), El diagnóstico de los estados fronterizos en la adolescencia, Psicoanálisis, Vol. IV, nº 1
- Larrauri, M. J., (2006), Algunos elementos terapéuticos de un hospital de día para adolescentes, Jornada ACP
- Laufer, M., El adolescente suicida, Madrid: Biblioteca Nueva
- Laufer, M. i E. (1988), Adolescencia y crisis del desarrollo, Barcelona: Espaxs.
- López Mondéjar, L. (2003), Masculino/femenino/neutro: Vicisitudes de la identidad sexual y de género en la adolescencia, Aperturas psicoanalíticas, nº 15
- Masterson, J. (1977), El dilema psiquiátrico del adolescente, Buenos Aires: Paidós.
- Meltzer, D. i Harris, M. (1998), Adolescentes, Buenos Aires: Spatia
- Mirabent, V. i Ricart, E. (2005), Adolescencia y adopción, en Adopción y vínculo familiar, Barcelona: FVB-Paidós
- Navarrete, Andrea, Los menores y la violencia, Aperturas psicoanalíticas nº 34
- Pérez Simó, R. (2007), Lo mejor y lo peor de la adolescencia, Barcelona: Caoba
- Royo, R. (2008), “No puc confiar en tu”: El vincle terapèutic en nens i adolescents víctimes de la violència, Revista Catalana de Psicoanàlisi, Vol. XXV-2
- Serón, P., Por al desamor: la sexualitat adolescent i la seva funció relacional
- Soriano, A. (2006), Algunas consideraciones sobre la clínica, Revista Catalana de Psicoanàlisi, Vol. XXIII / 1-2
- Tió, J., Mauri, L., Raventós, P. (2014), Adolescencia y transgresión
- Toledo, E. i Manzano, J. (1992), “Entrevista, valoración e intervención terapéutica en un paciente borderline”, SEPYPNA.
- Torras, E. (1996), Modalitats terapèutiques a l'assistència a nens i adolescents: les dinàmiques subjacents, Revista Catalana de Psicoanàlisi, vol. XIII – 2
- Tous, J. M., Psicosis i adolescència

L'ENQUADRAMENT EN LA PSICOTERÀPIA PSICOANALÍTICA

A càrrec de: Guillermo Bodner

Durada: 30h.

Dies:

Dimecres, 19:30h. – 21:30h.

Octubre	2	9	16	23	30
Novembre	6	13	20	27	
Desembre	4	11	18		
Gener	1	15	22		

Programa:

Constarà d'una part teòrica a partir dels escrits tècnics de Freud per a revisar conceptes bàsics sobre l'organització del camp per a la comprensió de l'inconscient, el món intern, la transferència, el canvi psíquic, la relació terapèutica i les seves diverses fases. En la part pràctica es tractarà d'aplicar la comprensió a través del material aportat pels participants.

Bibliografia bàsica:

- Bodner, G. (2013) Una matriz común para métodos diferentes, Revista de la Asociación Psicoanalítica de Madrid (en prensa)
- Coderch, J.: Relaciones objetales y mundo interno, en Teoría y técnica de la psicoterapia psicoanalítica, Ed. Herder, Barcelona 1987.
- Freud, S.: Sobre la dinámica de la transferencia. OC. vol. XII. Amorrortu Ed. Buenos Aires 1976.
- Freud, S.: Recordar, repetir y reelaborar. id. 1914.
- Freud, S.: Puntualizaciones sobre el amor de transferencia. id. 1915.
- Freud, S.: Análisis terminable e interminable, id. 1937.
- Freud, S.: Construcciones en el análisis, id. 1937.

A càrrec de: Montserrat Guàrdia

Durada: 30h.

Dies:

Dimecres, 19:30h. – 21:30h.

Febrer 5 12 19 26

Març 4 11 18 25

Abril 1 15 22 29

Maig 6 13 20

Objectiu: Proporcionar al alumne el coneixement dels elements tècnics, que li permetran aplicar en els tractaments psicoterapèutics, els coneixements teòrics adquirits.

Programa:

Introducció:

1. Nocions bàsiques del desenvolupament mental. Diferents models teòrics
2. El contacte inicial amb el pacient. Motiu de consulta i procés diagnòstic
3. Context actual de la psicoteràpia psicoanalítica en infants:
  - Treball en xarxa
  - Atenció en l'àmbit privat
  - Relació amb altres professionals i serveis

El procés terapèutic

1. Inici: Construint el vincle
  - a. Particularitats de l'enquadrament: Espai físic, material de joc, relació amb els pares, escola.
  - b. La comunicació dels conflictes emocionals en el nen: Acció, joc, dibuix, expressions infra-verbals, expressió verbal
  - c. Actitud del terapeuta i tipus d'intervencions en el procés terapèutic:
    - Intervencions no verbals
    - Intervencions verbals
  - d. Aspectes a tenir en compte:
    - Context terapèutic
    - Objectiu terapèutic
    - Edat del pacient
    - Tipus de patologia
    - Tipus d'ansietats i defenses
2. Desenvolupament del procés:

- a. Què transfereix l'infant? Característiques i maneig de la transferència-contratransferència
- b. Com acollir els diferents nivells d'ansietats i defenses:
  1. Aspectes neuròtics.
  2. Nuclis psicòtics.
  3. Enclavaments sensorials.
- a. Canvi psíquic
3. Finalització del procés. Criteris

Diferents abordatges psicoterapèutics en funció de l'edat i la psicopatologia

1. Treball terapèutic amb pares.
2. Treball terapèutic amb pares i nens.
3. Teràpia de joc amb nens en la primera infància.
4. Abordatges terapèutics en casos de trauma, abusos sexuals, hospitalitzacions, malalties cròniques del nen o pares.

Metodologia didàctica:

- 1.- Es farà una exposició teòrica dels conceptes bàsics de cada apartat que servirà de fil conductor per la discussió amb el grup.
- 2.- La bibliografia específica de cada seminari, llegida amb anterioritat per cada participant contribuirà també a aportar criteris i punts de vista diferents per enriquir la discussió.
- 3.- Es treballarà sobre material clínic portat pels alumnes i el professor

Avaluació:

Assistència del 80%

Presentació i/o discussió de material clínic

Participació activa en les activitats setmanals

Bibliografia:

Es proposa una bibliografia bàsica de consulta, al llarg del curs s'anirà donant la específica de treball i aprofundiment.

- Alvarez, A, 2011. Niveles de trabajo analítico y niveles de patología: el trabajo de calibración. Pag. 97. (LIBRO ANUAL DE PSICOANÁLISIS XXVI). Ed. Societat Espanyola Psicoanàlisi. Barcelona, 932125839.
- Bion, W.: Aprendiendo de la experiencia. Ed. Paidós.
- Campo, A.: Teoría clínica y terapia psicoanalítica. Ed. Paidós.
- Campo, A.; Ribera, J.: Hora de juego Ed. Paidós.
- Centre Educatiu i Terapèutic Carrilet, 2012. Comprensión y abordaje educativo y terapéutico del TEA. Ed. Horsori, barcelona.
- Coromines, J.: Psicopatologia i desenvolupament arcaics. Ed. Espaxs, S.A.

- Coromines, J.; Martínez, M.: La transferència en psicoteràpia de grup d'infants. Rev. Catalana de psicoanàlisi, Vol. VI, n.1, (1989) pag. 85
- Coromines, J.; Viloca, LL.: Ansietat de separació amb un nen amb un trauma precoç. Rev. Catalana de psicoanàlisi, Vol. VI, n. 1, pag. 41 (1989).
- Coromines, J, Fieschi, E, Grimalt, A, Guàrdia, M, Oromí, I, Palau, M, Viloca, Ll, 2008. Processos mentals primaris. Fundació orienta (www.fundacioorienta.com), Barcelona.
- Coromines, J.; Farré, LL.; Martínez, M.; Camps, N.: Psicoteràpia de grupo con niños. Ed. Paidós.
- Cristóbal Mechó, C, Fornós Barreras, A, Giné Giné, C, Mas Mestre, J. M^a, Pegenaute Lebrero, F, 2010. La atención temprana. Un compromiso con la infancia y sus familias. Ed. UOC, Barcelona.
- Dilys, D.; Boston, M.: The child psychotherapist. Ed. Wildwood House London.
- Escario, L.: Manteniment i transgressió de l'enquadrament a la psicoteràpia psicoanalítica de l'infant. Rev. Catalana de psicoanàlisi. Vol, V, n.2, pag. 269 (1988)
- Eskelinen, T.: Comunicació i contenció en anàlisi infantil. Rev. Catalana de psicoanàlisi, 1988, V, n.1. (1988).
- Fonagy, P, 2004. TEORÍA DEL APEGO Y PSICOANÁLISI. Ed. ESPAXS, Barcelona.
- Freud, A.: (1977) El yo y los mecanismos de defensa. Ed. Paidós Buenos Aires.
- Gerhardt, S, 2008. EL AMOR MATERNAL. La influencia del afecto en el desarrollo mental y emocional del bebé. Ed. ALBESA, Barcelona.
- Guàrdia, M (2002) El silenci, el so i la cançó. Diferents moments d'un procés comunicatiu en l'anàlisi de nens. Rev. Catalana de Psicoanàlisi. Vol. XX n° 1-2. 2003
- Grimalt, A.; Miró, M.T.: Experiències primitives i pensament simbòlic: un exemple clínic, Rev. Catalana de psicoanàlisi. Vol. IX n.1-2, pag. 47 (1992).
- Imbasciati, A. (1998) *Nascita e costruzione della mente*. Utet, Collana di Psicologia. Torino
- Klein, M.: La técnica psicoanalítica del juego: su historia y significado. Nuevas direcciones en psicoanálisis. Paidós.
- Klein, M.: El psicoanálisis de niños Obras completas. Tomo 2. Paidós.
- Larbán Vera, J, 2013. Vivir con el autismo, una experiencia relacional, guía para cuidadores. Ed. Octaedro, Barcelona.
- Manzano, J.; Palacio, F.: Las terapias en psiquiatría infantil y en psicopedagogía. Ed. Paidós. (1993).
- Miró, M.T.: Marc de treball i resistència al coneixement. Rev. Catalana de Psicoanàlisi. Vol.V, pag. 277. (1989).
- Nogués, R, 2011. Cerebellum i transcendència. Ed. FRAGMENTA, Barcelona.
- Oliva, V.; Viloca, LL.: De l'autosensorialitat a la representació simbòlica en el tractament dels nens autistes. Rev. Catalana de psicoanàlisi. Vol. IX, n.1-2, pag.109 (1992).
- Oromí, I.: (1992) Educational Therapy as a possible way to repair a deficit in the primary relationship. Making links. YRKESLITTERATUR. OSLO.
- Palacios, F.: La pratique psychothérapique avec l'enfant. Paidós/Bayard.
- Ponces, J. (2007). Aportació de la neurociència a la comprensió del desenvolupament i funcionament mental. Rev. *Intercanvis*. N° 18 , 2007
- Pozzi Monzo, M, 2007. Innovations in parent-infant psychotherapy. Ed. KARNAK, London.
- Reca, T.: Psicoteràpia en la infància. Paidós.
- Sala, J, Cancho, A, Ger, E, Miquel, C, Montserrat, A, Noguera, R, Ríos, C, Sánchez, E, 2009. Psicoteràpia focal de nens. Una aplicació del model psicoanalític a la xarxa pública. Barcelona, fundació sant Pere Claver.
- Torras, E.: Grupos de niños y de padres en psiquiatría infantil i psicoanalítica. Ed. Paidós.
- Tous, J.M.: Psiquiatría i psicoanàlisi. Rev. Catalana de Psicoanàlisi. Vol VII. n.2, pag. 303 (1990).
- Viloca, LL.: Polimorfisme clínic de la psicosi en la infància. Problemes psicoterapèutics que planteja. Rev. Catalana de psicoanàlisi. Vol, VII, n.1., pag.161 (1990).

- Viloca, LL.; Oromí, I.: El somieig i el joc com a refugi enfront de les ansietats psicòtiques d'un nen amb transtorn de la identitat sexual. Rev. Catalana de psicoanàlisi. Vol. XII, n.1. pag. 81 (1995).
- Viloca Novelles. Ll, 2012. El niño autista. Ed. Carrilet (carrilet@carrilet.org), Barcelona.
- Viloca Novelles. Ll, 2012. Psicoanàlisi de nens amb un trastorn de l'espectre autista (TEA) i amb Síndrome d'Asperger. Desenvolupa . la revista d'atenció precoç, 32, 1-20.
- VV.AA. (2003), Psicoterapias del niño y del adolescente, ed. Síntesis, Madrid
- Winnicott, D.: La consulta terapéutica.
- Winnicott, D (1972). *Realidad y Juego*. Gedisa. Barcelona. 1979

Revistes:

- Temas de Psicoanàlisi
- Revista Catalana de Psicoanàlisi
- Revista de Psicopatología y salud mental del niño y del adolescente.
- Revista Desenvolupa de Associació Catalana d'atenció precoç ACAP:
<http://www.desenvolupa.net/>

LA TEORIA DES DE LA PRÀCTICA CLÍNICA

A càrrec de: Victor Hernández

Durada: 25h.

Dies:

Dimecres, 18:00h. – 19:30h.

Desembre 11 18

Gener 8 15 22 29

Febrer 5 12 19 26

Març 4 11 18 25

Abril 1 15

Programa:

A partir de material clínic que aportin els estudiants, discutir la comprensió psicodinàmica dels casos i les nocions teòriques bàsiques de la psicopatologia i la clínica d'orientació psicoanalítica.